

Rába György diákkori írása Bessenyei Györgyről

SZALAY LÁSZLÓ

1958-ban született Budapesten. Tanulmányait az ELTE BTK könyvtár-magyar szakán végezte.

A 2011. január 29-én — életének 87. évében — elhunyt Rába György első versét a Nyugat közölte 1941 augusztusában. A *Csaba nyomában* című költemény azonban nem az első Rába-mű, amely nyomtatásban megjelent: a szerző először irodalmi tanulmánnyal jelentkezett.

Rába György a budapesti Berzsényi Dániel Gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait. Tanára volt a jeles irodalmár, Vajthó László, aki 1930-ban útjára bocsátotta a „Magyar Irodalmi Ritkaságok” című könyvsorozatot. Ebben a sorozatban jeles magyar írók kiadatlan, avagy nehezen fellelhető művei jelentek meg középiskolai diákok közreműködésével. A szerkesztő kiemelten fontosnak tartotta Bessenyei György (1747–1811) kiadatlan munkáinak a megjelentetését, így került sor a „bihari remete” *Magyarországnak törvényes állása* című kései művének a kiadására is. A terjedelmes írás három részletben látott napvilágot, a második kötetet — amely a sorozat 56. számaként jelent meg — a Berzsényi Dániel Gimnázium VII. b. osztályának két tanulója, Rába György és Sedlmayer László rendezte sajtó alá 1941-ben az eredeti kézirat és annak másolata alapján. A kötet bevezető tanulmányának a szerzője Rába György.

A kiadványhoz a gimnázium igazgatója írt rövid előszót, amelynek végén ez a dátum áll: 1941. június 29. Az akkor 17 éves Rába György egyik öregkori, önéletrajzi elbeszéléséből tudjuk, hogy a költő ebben a hónapban kisebb botrányt okozott az iskolában: nem volt hajlandó előfizetni a levelezőújságra, és ezt az elhatározását antimilitarista kiselőadás keretében hozta egyik tanára tudomására. A kamaszos szónoklatból „ügy” lett, de a renitens diák megúsza azzal, hogy magaviseletből szabályszerűt kapott, s a már nyomdában lévő gimnáziumi értesítő megfelelő helyeiről törölték a nevét. „Az értesítőben ott állt, az önképzőkör idézetversenyt rendezett, de a győztes névtelen maradt, a képzőművészeti tanulmányra kiírt pályázatot is megnyerte valaki, ám személye ismeretlen. Ami pedig a kéziratból kiadott Bessenyei-értekezést illeti, dicsősége osztályunké, a VII. b-é, az egyik diák előszót is írt, de hogy kicsoda, azt sem fedte föl az értesítő” — olvassuk *A puska részei* című elbeszélésben.¹

A Bessenyei-kötetből nem törölték Rába György nevét. Talán azért, mert a szerény kiállítású könyvecske már korábban elhagyta a nyomdát. A Bessenyeiről rajzolt portré több mint egy 17 éves diák

¹Rába György: *Remények és csalódások*. Orpheusz, Budapest, 2000, 36.

iskolai dolgozata, irodalmi-filozófiai utalásai, jellegzetes szófűzései, a „bihari remete” belső életének érzékletes rajza már az érett irodalmárt előlegezik.

Rába Györgyöt a rákoskeresztúri Újköztemetőben kísérték utolsó útjára barátai, tisztelői 2011. február 25-én — egy nappal Bessenyei György halálának 200. évfordulója után. A hetven évvel ezelőtti, kamaszkori dolgozat újbóli közzétételét tehát a mögöttünk hagyott Bessenyei-évforduló is indokolja.